

С. В. Шерстюк, канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри педагогіки, психології та права. Харківський національний аграрний університет ім. В. В. Докучаєва, м. Харків, Україна

К. І. Посилаєва, канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри статистики і економічного аналізу Харківський національний аграрний університет ім. В. В. Докучаєва, м. Харків, Україна

К. Д. Шерстюк, здобувачка першого бакалаврського рівня Національний юридичний університет ім. Ярослава Мудрого, Інститут підготовки кадрів для органів юстиції України, м. Харків, Україна

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ АНАЛІЗУ ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Ключові слова: правове регулювання, договір, економічний аналіз, бухгалтерський облік, управління.

Сучасний розвиток аграрного сектору економіки України вимагає подальшого удосконалення управління сільськогосподарським виробництвом. І вирішення цього завдання насамперед передбачає удосконалення змісту управління, зокрема його функцій: планування, правового регулювання, обліку, аналізу, прийняття управлінських рішень. При цьому провідне місце в системі функцій управління виробництвом посідає економічний аналіз. Щодо нього планування, правове регулювання і облік являють собою функції інформаційного забезпечення. Але щодо останніх, аналіз є узагальнюючою функцією і одночасно функцією інформаційного забезпечення прийняття управлінських рішень [1, с. 81].

В умовах ринкової економіки, яка обумовлює демократизацію управління, розширення господарської самостійності підприємств та їхніх структурних підрозділів, важливим критерієм аналізу стає правове регулювання як функція управління, що здійснюється за допомогою договорів.

Питання правильного та ефективного укладення господарських договорів, а особливо, правове регулювання договірних господарських відносин, набули великої актуальності і перебувають у центрі наукової уваги не тільки у юристів, а й у спеціалістів з обліку. Так, група науковців кафедри бухгалтерського обліку Полтавської державної аграрної академії на чолі з Т. В. Мокієнко розглядають сутність, значення, види та порядок укладання господарських договорів. Автори дають визначення, що господарський договір – це зафіксовані у спеціальному правовому документі на підставі угоди майново-організаційні зобов'язання учасників господарських відносин (сторін), спрямовані на обслуговування (забезпечення) їхньої господарської діяльності (господарських потреб) з врахуванням загальногосподарських (публічних) інтересів [2].

Тобто основним критерієм аналізу стають результати виконання договорів, які відповідно до українського законодавства регулюють відносини у більшості галузей господарського права: договорів купівлі-продажу, постачання, підяду та інших [3].

Організаційно-методичні зміни відбуваються також в обліку як джерелі фактичної інформації. Розширення самостійності і творчості в плануванні та правовому регулюванні відносин за допомогою договорів вимагає приведення у відповідність з цими функціями змісту обліку, оскільки основним «постачальником» економічної інформації про господарську діяльність підприємства був і є бухгалтерський облік. Частка інформації, одержана через систему бухгалтерського обліку, сягає на підприємствах більше 70 %. Тому досить актуальним є регламентація обов'язкового дотримання ідентичності методики обліку, складання звітності й розрахунку економічних показників результатів діяльності сільськогосподарських підприємств, незалежно від типу їхньої організації і форми власності, що забезпечується відповідними законодавчими й нормативними актами України [4, с. 179].

На думку групи авторів на чолі з О. В. Мороз [5], одним з невід'ємних аспектів пристосування бухгалтерського обліку до вимог ринкової економіки виробничої діяльності на підприємствах є організація ведення бухгалтерської роботи на основі облікової політики – як головного нормативного документу на підприємстві. Автори акцентують увагу на тому, що застосування підприємством обраної облікової політики є одним із основних принципів

достовірності бухгалтерського обліку й фінансової звітності. При цьому облікові дані, які використовуються в економічному аналізі, повинні бути точними й об'єктивними, відрізнятися простотою і якістю, бути доступними для розуміння кожному. Тому бухгалтерський облік повинен бути своєчасним, що є необхідною умовою поточної і оперативної роботи аналітиків. Проте, як доводить практика, сьогоденний стан організації бухгалтерського обліку на підприємствах (особливо невеликих), на жаль, не завжди здатний забезпечити керівників і аналітиків своєчасною та суттєвою інформацією для прийняття виважених управлінських рішень.

За об'єктивність даних, що використовуються при аналізі господарської діяльності сільськогосподарських підприємств, відповідає головний бухгалтер або особа, на яку покладено обов'язки щодо ведення бухгалтерського обліку на підприємстві. Він зобов'язаний забезпечувати дотримання встановлених єдиних методологічних принципів бухгалтерського обліку, складання і подання у встановлені терміни фінансової звітності та організовувати контроль за об'єктивним відображенням на рахунках бухгалтерського обліку всіх господарських операцій.

З правового погляду, як і передбачено Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [6], питання організації бухгалтерського обліку на сільськогосподарському підприємстві належать до компетенції власника. Власник несе відповідальність за організацію бухгалтерського обліку та забезпечення фіксування фактів здійснення всіх господарських операцій у первинних документах, збереження оброблених документів, реєстрів і звітності впродовж встановленого терміну.

Керівник підприємства зобов'язаний створювати необхідні умови для правильного ведення бухгалтерського обліку, забезпечити неухильне виконання всіма підрозділами, службами і працівниками, причетними до бухгалтерського обліку, вимог щодо дотримання порядку оформлення і ведення обліку чи складання первинних документів.

Список використаних джерел: 1. Посилаєва К. І., Посилаєв В. В., Шерстюк С. В. Особливості методики перспективного економічного аналізу розвитку сільськогосподарських підприємств. *Вісник ХНАУ ім. В. В. Докучаєва. (Серія «Економічні науки»). 2019. № 2. С. 80-90.* 2. Мокієнко Т. В., Прийдак Т. Б., Липський Р. В. Господарські договори: сутність, значення, види та порядок укладання. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/4_2019/57.pdf. 3. Електронна бібліотека юридичної літератури «Правознавець». URL: www.pravoznavec.com.ua. 4. Шерстюк С. В., Посилаєва К. І., Шерстюк К. Д. Нормативно-правова база інформаційного забезпечення аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств АПК. *Вісник ХНАУ, сер. «Економічні науки». 2021. № 1. С. 168-178.* 5. Мороз О. В., Логоша Р. В., Підвальна О. Г. Нормативно – правова регламентація процесу формування ринкових механізмів в аграрній економіці. *Економіка АПК. 2019. № 5. С. 27-31.* 6. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.

УДК 657

М. М. Танасієва, канд. екон. наук, доцент, асистент кафедри обліку, аналізу і аудиту

І. І. Никифорак, канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри обліку, аналізу і аудиту
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці, Україна

УПРАВЛІНСЬКИЙ АНАЛІЗ: ЗНАЧЕННЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ

Ключові слова: економічний аналіз, управлінський облік, управлінський аналіз, управлінські рішення, особливості аналізу.

Сучасні ринкові умови вимагають у суб'єктів господарювання в процесі їхнього функціонування підвищення ефективності виробництва, підприємницької ініціативи та новаторства, конкурентоздатності. Вагомого значення в реалізації таких завдань набуває економічний аналіз. При цьому поділ економічного аналізу на фінансовий та управлінський зумовлений аналогічним поділом бухгалтерського обліку на фінансовий і управлінський, що зумовлено потребами інформаційного забезпечення різних рівнів системи управління.

В умовах жорсткої конкуренції успішна діяльність можлива лише при умові надходження сучасної і достовірної інформації, яка дає змогу приймати оптимальні управлінські рішення